

NOTA DE PREMSA 03.12.2025

Una investigació pionera alerta de mancances en l'educació visual del jovent

L'adolescència viu envoltada de fotografies, però no sap interpretar-les en profunditat

La **Fundació Photographic Social Vision**, amb el suport del projecte europeu de recerca **Visual Trust** de la **Universitat de Barcelona**, i la col·laboració principal de la **Fundació Banc Sabadell**, presenta l'informe **“Alfabetització visual i adolescència”**, un **estudi pioner** que ofereix un **diagnòstic** sobre **com el jovent crea, consumeix, comparteix i interpreta imatges**, amb l'objectiu de **detectar insuficiències educatives i orientar polítiques públiques i programes pedagògics**.

>> La investigació **analitza les competències d'educació visual de l'adolescència a Catalunya**, a partir d'una enquesta dirigida a prop de **2.000 joves d'entre 12 i 19 anys**, de **168 centres educatius**, centrada en **imatges fotogràfiques documentals**.

>> Tot i la familiaritat amb les imatges, **la majoria d'adolescents fa un consum veloç i superficial de les fotografies**, amb una **lectura crítica insuficient**: capten el sentit simbòlic global d'una fotografia, però tenen dificultats per explicar-la i analitzar-la en profunditat. Només **un 2% sap descriure de forma precisa, significativa i simbòlica la imatge** a la vegada que interpretar-la.

>> **El jovent creu més en el seu entorn que en els mitjans de comunicació: un 41,6% confia en una imatge perquè l'ha compartida una persona propera**, molt per sobre d'altres criteris com el mitjà on ha estat publicada o la versemblança de la imatge. La **veracitat s'associa essencialment a les relacions socials** més que a fonts institucionals o al propi contingut.

>> **Els i les adolescents restringeixen allò que comparteixen per protegir-se: el 66% opta per una circulació limitada de les seves imatges**, a més, un 94% utilitza plataformes que permeten un ús privat, amb una **pràctica fotogràfica intensa però reservada**. Això **qüestiona el prejudici que facin un ús indiscriminat de les fotografies a les xarxes**.

>> El jovent assegura fer un ús ètic i responsable de les fotografies. La majoria evita difondre imatges sense consentiment i un 62,5% diu que no compartiria mai fotografies amb contingut sensible.

>> La fotografia resisteix en l'era del vídeo: el 81,7% del jovent fa fotografies, mentre que només un 35,8% fa vídeos. A més, sobretot utilitzen la fotografia com a eina relacional per reforçar vincles, rebutant el tòpic del **selfie** narcisista.

>> La recerca revela que la joventut acostuma a **compartir fotografies amb prudència i tendeix a desconfiar com a mecanisme de protecció**, però en general fa una **lectura superficial de les imatges i perd criteri crític dins dels seus cercles de confiança**, per la qual cosa aquest és l'àmbit on cal incidir, **ajudant-los a llegir les fotografies de forma més profunda i a identificar els aspectes que els influeixen a l'hora d'interpretar o confiar en elles.**

>> Perquè els i les joves aprofitin el potencial creatiu i expressiu de la fotografia, l'informe conclou que **és necessari passar del paradigma de la protecció al paradigma de la formació**. El repte actual no consisteix a reforçar el discurs del perill i la protecció, que ja tenen interioritzat, sinó a **dotar d'eines per a comprendre, qüestionar i produir imatges**, amb l'objectiu de **reforçar la creativitat i el pensament crític dels joves.**

>> A més, i tenint en compte que l'educació visual és una **responsabilitat compartida entre escola, família i societat civil**, l'informe proposa una sèrie de **recomanacions** per millorar-la.

En una societat saturada d'imatges, la joventut catalana consumeix més imatges que mai, però no disposa de prou eines per comprendre-les en profunditat. Aquesta és una de les conclusions principals de l'**informe “Alfabetització visual i adolescència”**, elaborat per la **Fundació Photographic Social Vision**, entitat que defensa la fotografia documental com a via per a construir una societat més conscient i més ben informada, amb el suport del projecte europeu de recerca **Visual Trust** de la **Universitat de Barcelona**, i la col·laboració principal de la **Fundació Banc Sabadell**. Es tracta d'un estudi pioner que fa un primer **diagnòstic sobre l'estat actual de l'educació visual de l'adolescència a Catalunya.**

El fet que una generació que viu comunicant-se amb imatges no estigui prou **capacitada per llegir-les críticament obre un debat urgent** ara que la irrupció de la intel·ligència artificial ha accelerat l'augment de la desinformació, la crisi de veracitat, o la pèrdua d'autonomia crítica en què ja estàvem immersos. En aquest context, l'**educació visual esdevé una competència essencial** per arribar a ser ciutadans conscients i creatius.

Aquesta **investigació** es basa en una enquesta realitzada, entre novembre i desembre de 2024, a **1.868 adolescents d'entre 12 i 19 anys**, de **168 centres educatius** de tota Catalunya. El qüestionari, anònim i especialment dissenyat per a aquest estudi, **analitza com el jovent crea, consumeix, comparteix i interpreta imatges**, centrant-se en la **fotografia documental**. I el seu objectiu és **identificar quines són les mancances educatives més urgents i orientar polítiques públiques i programes pedagògics**.

Radiografia de l'ús de fotografies per part del jovent

Lectura crítica insuficient: consum veloç i superficial

Tot i la familiaritat amb les imatges, **la majoria d'adolescents no disposa d'una mirada crítica consolidada**. Saben captar el sentit simbòlic global d'una fotografia, però tenen dificultats per descriure-la i analitzar-la en profunditat. El seu vincle amb les imatges és àgil i constant, però sovint superficial, marcat pel ritme accelerat i fragmentat de les xarxes socials.

Només **un 2% dels adolescents enquestats sap descriure de forma precisa, significativa i simbòlica la imatge** a la vegada que sap **interpretar-la en profunditat**. Un 14,9% fa una associació simbòlica dels seus elements, un 83,1% no aconsegueix fer una descripció acurada i significativa de la fotografia.

Pel que fa a la interpretació, un 34% en copsa el significat de manera global, mentre que el 64,3% no en comprèn el sentit profund.

Aquestes dades mostren que **interactuar amb imatges no equival a comprendre-les: “El jovent entén el missatge global d'una fotografia, però no s'atura a analitzar els elements visuals que li donen significat”**, conclou l'informe.

Més confiança en l'entorn que en els mitjans de comunicació

Un 41,6% confia en una imatge perquè l'ha compartida una persona propera, molt per sobre d'altres criteris com el mitjà on ha estat publicada (17,8%) o la versemblança de la imatge (12,2%). Aquestes dades indiquen un canvi de paradigma: la **veracitat s'associa essencialment a les relacions socials** més que a fonts institucionals o al seu propi contingut. Aquest fenomen reforça vincles, però també pot afavorir la circulació acrítica de continguts dins dels cercles d'amistat.

Compartir menys per protegir-se més

El 66% del jovent opta per una circulació limitada de les seves imatges: un 42,3% només les comparteix amb persones conegudes, un 23,7% no les fa circular mai i només un 15,7% les comparteix de manera absolutament pública.

L'informe destaca que un **94% utilitza plataformes que permeten un ús privat** (Instagram, WhatsApp, TikTok, Snapchat...). La major part del contingut visual del jovent no arriba a circular, cosa que indica una **pràctica fotogràfica intensa però reservada**, guiada per la

intimitat i els vincles personals, més que per la visibilitat pública. **La majoria de joves volen preservar el control sobre la seva imatge i busquen espais segurs i de confiança.**

Aquest comportament expressa una **consciència activa al voltant de la privacitat i la reputació digital**, i **qüestiona la idea que la joventut fa un ús irreflexiu, compulsiu i indiscriminat de les fotografies a les xarxes**. Molts i moltes adolescents fan servir diversos perfils per segmentar el públic al qual es dirigeixen i mantenir entorns més íntims, mostrant una **gestió acurada i conscient de la seva presència digital**.

Ètica i responsabilitat visual

El jovent mostra sensibilitat envers la privacitat i el respecte en l'ús de les imatges. **Un 62,5% afirma que no compartiria mai fotografies de contingut sensible**, i la majoria evita difondre imatges sense consentiment. Aquesta consciència ètica es manifesta sobretot en l'àmbit relacional: un 36,1% no comparteix una fotografia si li ho demana algú que surt a la imatge. Aquesta sensibilitat apunta a una **ètica visual activa**, però que cal reforçar amb educació en valors i responsabilitat digital.

La fotografia resisteix en l'era del vídeo

El 81,7% del jovent fa fotografies, mentre que només un 35,8% fa vídeos. Malgrat l'expansió del vídeo en xarxes socials com TikTok, la fotografia continua sent el llenguatge visual més estable i accessible. La seva **pràctica és essencialment social i afectiva**: fotografien amistats, família, paisatges, viatges i moments d'oci. La imatge funciona més com una **eina per construir relacions i reforçar vincles que no pas com a mitjà d'autoexhibició individual**. Això qüestiona el tòpic del *selfie* narcisista i mostra una fotografia entesa com a memòria compartida i expressió de la felicitat quotidiana.

Desconfiança com a mecanisme de protecció

Davant del dubte sobre la veracitat de la imatge, el jovent tendeix a desconfiar-ne com a forma d'autoprotecció d'una potencial manipulació visual. Aquesta llavor del dubte és un reflex positiu d'autodefensa crítica, però **de vegades desemboca en una desconfiança excessiva i cal nodrir-los amb criteri, coneixement i eines d'anàlisi** per una comprensió més encertada i profunda del llenguatge visual.

Consum visual fortuït

El consum d'imatges és fortuït i poc actiu, i **sovint es troba condicionat pels algoritmes de plataformes** com Instagram o TikTok. Només un 25,7% utilitza canals que fomenten la cerca deliberada d'imatges. **Cal fomentar una mirada activa, conscient i analítica que els permeti passar d'un consum imposat a una experiència visual crítica i intencional**.

Perspectiva de gènere

Les noies porten a terme una pràctica més activa i conscient en la producció i circulació d'imatges. Usen amb més freqüència plataformes de creació com Pinterest, i obtenen millors resultats en interpretació i consciència crítica. **Els nois**, en canvi, **tendeixen a fer un**

ús més desinhibit i menys reflexiu, amb més propensió a compartir continguts sensibles i una menor sensibilitat crítica davant de les imatges delicades.

Context territorial i social

Els entorns urbans i els municipis amb més recursos econòmics i culturals tenen correlació amb més producció visual, confiança i capacitat crítica. En canvi, els contextos rurals o de renda baixa mostren una mirada més limitada o desconfiada cap a les imatges. Aquesta desigualtat d'accés tecnològic, educatiu i cultural contribueix a ampliar la bretxa d'educació visual: on hi ha més recursos, hi ha més formació i, per tant, més capacitat per mirar i interpretar el món visual de manera crítica.

Conclusions de la investigació

Aspectes clau que revela l'informe, com ara que els i les adolescents comparteixen les seves fotografies de manera restringida, que demostren un ús ètic i responsable o que tendeixen a desconfiar com a mecanisme de protecció, permeten concloure que **cal un canvi de paradigma: passar de l'alarma a la formació crítica i creativa en la imatge. El repte actual** no consisteix a reforçar el discurs del perill i la protecció, perquè ja el tenen interioritzat, sinó en **dotar d'eines per comprendre, qüestionar i produir imatges des d'una mirada crítica, conscient i personal.**

D'altra banda, **cal ajudar el jovent a prendre consciència que la confiança o desconfiança en les imatges no es basa només a detectar manipulacions tècniques, sinó també en factors emocionals, ètics i relacionals**, com ara qui és l'emissor, el canal de transmissió, el context de recepció, així com el vincle afectiu amb les persones que hi apareixen o la posició moral que s'adopta envers la temàtica representada.

El jovent demostra consciència i prudència, però encara té una mirada poc profunda, precipitada i insegura. Necessita eines analítiques i criteris ètics per entendre el llenguatge i la indústria visual en tota la seva complexitat, i fer-ne un ús més acurat i responsable.

La fotografia és una eina creativa i expressiva amb un gran potencial, desaprofitada per la major part del jovent, que en fa un ús poc profund i significatiu.

L'educació visual ha d'esdevenir una competència bàsica, integrada curricularment a Primària i Secundària. L'adolescent necessita acompanyament per poder-se'n beneficiar plenament en un moment clau de la construcció de la seva identitat.

Recomanacions de l'informe

L'educació visual és una **responsabilitat compartida entre escola, família i societat civil.** L'informe proposa una sèrie de recomanacions, de les quals aquí se'n destaquen algunes – al resum executiu, inclòs al Press Kit, estan totes explicades amb més detall–.

Cal que l'**administració pública** incorpori l'alfabetització visual com una competència troncal dins del sistema educatiu, amb recursos, formació docent i finançament específic.

També és necessari reduir desigualtats territorials i socioeconòmiques, i garantir que totes les escoles disposin dels mitjans necessaris per desenvolupar les competències visuals de l'alumnat.

En aquest marc, els **centres educatius** haurien de comptar amb figures coordinadores que vetllin per la integració de l'educació visual en totes les matèries, i el **professorat** hauria de rebre formació específica per fomentar una mirada crítica i responsable.

Paral·lelament, les **famílies** tenen un paper clau: és important conversar amb els infants i adolescents sobre les imatges, analitzar-les amb el mateix detall que els textos i evitar discursos basats únicament en la prohibició, promovent, en canvi, una relació sana, creativa i conscient amb els continguts visuals.

Finalment, l'informe destaca que el desenvolupament de l'alfabetització visual requereix una acció col·lectiva que inclogui **institucions culturals, entitats del tercer sector i empreses**. Museus, centres d'art, fundacions i projectes divulgatius poden impulsar programes educatius, mentre que les entitats socials poden utilitzar la imatge com a eina d'inclusió i empoderament. El sector privat, per la seva banda, pot contribuir amb inversió i suport a la recerca, facilitant que aquestes estratègies s'estenguin i es repliquin a escala estatal i internacional.

Des de la **Fundació Photographic Social Vision** ja s'estan aplicant moltes de les conclusions d'aquesta investigació dins del programa educatiu de l'exposició World Press Photo a Barcelona, que la mateixa Fundació organitza des de fa més de vint anys i on rep uns 7.000 escolars en visites guiades en cada edició. Per exemple, se'ls fa un recorregut més participatiu i més proper a les vivències de la gent de la seva edat; s'ha ampliat el dossier educatiu que es proporciona al professorat amb propostes per treballar a l'aula i s'ha creat un espai educatiu dins de l'exposició on el jovent pot expressar la seva pròpia visió de l'actualitat.

A més, la Fundació Photographic **treballa en una proposta pilot de formació i recursos pedagògics en educació visual** per posar-la al servei dels professionals educatius. Espera contribuir així a reforçar l'esperit crític i creatiu de l'adolescència i a construir una societat més ben preparada per un món on la imatge és el llenguatge social dominant.

Un projecte de

FUNDACIÓ
PHOTOGRAPHIC
SOCIAL VISION

VISUAL TRUST

Col·laborador principal

Sabadell
Fundació

Amb el suport de

Barcelona

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

CONTACTE DE PREMSA

Teresa Vallbona

679 802 176

premsa@teresavallbona.com